21. 1. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Hrazení nákladů v souvislosti s pobytem v policejních celách

Policejní cely, laicky často (nepřesně) nazývané „cely předběžného zadržení“, představují zařízení „vězeňského typu“ fungující v rámci Policie České republiky (dále jen „policie“), jež slouží k dočasnému umístění osob omezených policií na svobodě. Jejich chod a obsluhu zajišťují převážně policisté služebně zařazení u specializovaných útvarů policie zřizovaných v rámci jednotlivých krajských ředitelství policie.

Dle § 28 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o policii“) je policista oprávněn umístit do policejní cely osobu zajištěnou, zadrženou, zatčenou, dodávanou do výkonu trestu odnětí svobody, převzatou policistou k provedení procesních úkonů z vazby, výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného léčení, nebo osobu předvedenou podle § 63 nebo 65 zákona o policii, nelze-li pro odpor osoby zajistit provedení úkonu uvedeného v § 63 nebo 65 tohoto zákona.

Pokud jde o právní východiska, na jejichž základě jsou policejní cely zřizovány, tak na mezinárodní úrovni je to jednoznačně článek 5 odst. 1 písm. b) c) a f) Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Úmluva“). Z hlediska českého ústavního pořádku je třeba zmínit především čl. 2 odst. 3 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Ústava“) a čl. 2 odst. 2 Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Listina“), neboť obsah těchto dvou článků lze považovat za generální klauzuli ve všech otázkách týkajících se uplatnění státní moci vůči jednotlivci. Na ústavní úrovni je v tomto směru též obzvláště významný čl. 8 Listiny, který v obecné rovině nastavuje základní podmínky pro možnosti omezení osobní svobody jednotlivce ze strany státní moci. Zákonnou úpravu praktického fungování policejních cel, jakož i vymezení základních práv a povinností osob v nich umístěných nalezneme v § 28 až 33 zákona o policii. Mimo to jsou ještě některé dílčí otázky související s režimem na policejních celách specifikovány a podrobně upraveny v rámci interních (podzákonných) normativních aktů policie (konkrétně se jedná především o závazný pokyn policejního prezidenta č. 159 ze dne 2. 12. 2009 o eskortách, střežení osob a o policejních celách).

Práva osob umístěných v policejních celách jsou (na rozdíl od povinností těchto osob) v rámci současné platné právní úpravy koncipována poměrně značně široce. Cílem mého příspěvku je tak mimo jiné poukázat na to, jakým způsobem jsou v praxi nejčastěji jednotlivá práva osob umístěných v policejních celách využívána (či zneužívána), a v této souvislosti případně též navrhnout (*de lege ferenda*) možná řešení předkládaných problémů. Též se zde hodlám zamyslet nad tím, zda skutečnost, že pobyt v policejních celách je pro osoby v nich umístěné zcela bezplatný je tou nejlepší variantou, a to ať již z hlediska prevence kriminality, tak především z hlediska účelného vynakládání veřejných finančních prostředků.

Právo na lékařské ošetření a podoba jeho častého využití (zneužití) ze strany osob umístěných v policejní cele

Dle § 32 odst. 1 zákona o policii *„Jestliže osoba umístěná v policejní cele onemocní, utrpí jinou újmu na zdraví nebo se pokusí o sebevraždu, policista, který vykonává ostrahu cely, učiní potřebná opatření směřující k ochraně jejího života nebo zdraví, zejména jí poskytne první pomoc a přivolá lékaře, od něhož vyžádá stanovisko k dalšímu setrvání osoby v cele nebo k jejímu umístění ve zdravotnickém zařízení. Pokud podle stanoviska lékaře brání zdravotní stav osoby dalšímu setrvání v cele, policista osobu neprodleně z cely propustí. Je-li to z hlediska zdravotního stavu osoby nezbytné, zajistí policista její odvoz do zdravotnického zařízení*".

Právo na lékařské ošetření však **bývá** v praxi **bohužel** ze strany osob umístěných v policejních celách poměrně často **zcela úmyslně a cíleně zneužíváno**. Osoby zneužívající práva na lékařské ošetření povětšinou svým jednáním sledují jeden ze dvou různých cílů. V prvním případě se snaží vynutit si na policistech konajících ostrahu cel neoprávněné výhody, například (nejčastěji) cigarety, a to právě prostřednictvím **hrozby** vlastního **sebepoškození** či **hrozby předstírání nemoci**, (často přímo slovy: „buďto mi okamžitě dáte cigaretu nebo je mi špatně a chci doktora"). Ve druhém případě se tyto osoby snaží skrze úmyslné (drobné) sebepoškození, inscenaci (demonstrativní) sebevraždy, či předstírání nemoci, vyhnout se pobytu v policejní cele a doufají, že budou hospitalizovány v některém zdravotnickém zařízení, či alespoň chtějí „zahnat nudu" a „zpestřit" si pobyt v policejní cele „výletem" k lékaři, případně se během návštěvy lékaře pokusit o útěk.

Problém je, že za takové jednání, kdy si osoba (ať již omezená policií na svobodě či nikoliv) sama úmyslně způsobí újmu na zdraví či vědomě předstírá poruchu zdraví s cílem zneužít zdravotní služby (případně též prostředky policie), není ze zákona možný žádný postih.[1] V této souvislosti působí skutečnost, že dosud jsme stále my ostatní „poctiví pacienti", kteří jsme si své zranění či onemocnění nezpůsobili bezprostředně úmyslně samy, povinni při (bezmála) každé návštěvě lékaře uhradit **regulační poplatek** ve výši 30 kč (za využití lékařské pohotovostní služby 90 kč) přímo absurdně.

Přesto, že Poslanecká sněmovna nedávno schválila novelu zákona o veřejném zdravotním pojištění, na základě které má s účinností od 1. 1. 2015 dojít ke zrušení veškerých regulačních poplatků za poskytování zdravotních služeb (vyjma regulačního poplatku za využití lékařské pohotovostní služby), otázka opodstatněnosti regulačních poplatků i nadále názorově rozděluje nejen českou veřejnost, ale především jednotlivé představitele naší politické scény.

Záměrem zákonodárce při zavedení regulačních poplatků v roce 2008 bylo především **zamezit nadužívání (zneužívání) zdravotních služeb**. Ponechme teď stranou úvahy na téma, zda bylo plošné hrazení regulačních poplatků ze strany všech pacientů bez rozdílu krokem správným směrem či nikoliv a zamysleme se nad tím, zda by nebylo nanejvýš vhodné prosadit změnu zákona o veřejném zdravotním pojištění, která by zavedla **razantní formu spoluúčasti** za poskytování zdravotních služeb pro „pacienty", kteří si sami úmyslně způsobí újmu na zdraví, či se prokáže, že vědomě předstírají poruchu zdraví, a to pouze s cílem záměrně zneužít zdravotních služeb. Tato forma spoluúčasti v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb namířená proti osobám, jež účelově a vědomě zneužívají finanční prostředky zdravotních pojišťoven (a v konečné fázi nás jednotlivých pojištěnců), by měla především tři hlavní funkce:

1) Funkci kompenzační – prostřednictvím které by se minimálně část prostředků bezúčelně vynaložených na poskytnutí zdravotních služeb vrátila zpět příslušné zdravotní pojišťovně.

2) Funkci preventivní – preventivní úlohu bych spatřoval především v tom, že vědomí postihu za zneužití zdravotních služeb by (snad) odradilo (minimálně některé) další osoby od takového (pro společnost nežádoucího) jednání.

3) Funkci represivní – v neposlední řadě je třeba, aby ty osoby, jež se dopouští úmyslného zneužívání zdravotních služeb (zvláště opakovaně), byly za toto své jednání patřičně sankcionovány, např. ve

formě pokut vyměřených jim příslušnou zdravotní pojišťovnou.

Pokud jde o otázku kompenzace nákladů vynaložených policií na střežení, dopravu a předvedení osob zneužívajících práva na lékařské ošetření do zdravotnického zařízení, zde by se změna právní úpravy (zákona o policii) mohla inspirovat v § 36 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změnách některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o výkonu trestu odnětí svobody“).

Postup policie vůči agresivním osobám umístěným v policejních celách

Otázka prevence a možných řešení situace vzniklé v souvislosti se sebepoškozováním osoby umístěné v policejní cele (zpravidla se vyskytující současně s agresivním chováním a poškozováním majetku policie) představuje téma, jež by mohlo být námětem pro samostatný článek. Na tomto místě bych se však chtěl omezit pouze na krátkou zmínku o zásadním problému spojeném s postupem policie vůči osobám umístěným v policejních celách, které se dopouští sebepoškozování a současně se chovají agresivně, popřípadě též ničí majetek policie (zařízení policejní cely).

Dle § 25 odst. 1 zákona o policii *„je policista oprávněn omezit možnost volného pohybu osoby, která fyzicky napadá policistu nebo jinou osobu, ohrožuje vlastní život, poškozuje majetek nebo se pokusí o útěk, připoutáním k vhodnému předmětu, zejména pomocí pout*“. Jelikož se však v případě tohoto oprávnění jedná ze strany policie o poměrně značný zásah do práv a svobod osob, vůči nimž je toto oprávnění využito (dle judikatury Evropského soudu pro lidská práva může využití tohoto oprávnění způsobit osobě psychické i fyzické utrpení, či může být pro osobu nedůstojné),[2] musí být takový postup policie následně patřičně odůvodněn a řádně prošetřen. Mimo to, je třeba na tomto místě připomenout, že proti takovému postupu policie vůči agresivním osobám umístěným v policejních celách se ve své judikatuře staví odmítavě nejen Evropský soud pro lidská práva,[3] ale ve svých zprávách ho kritizuje též Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT),[4] stejně jakož i český veřejný ochránce práv.[5] Z tohoto důvodu není v současné době vůči agresivním osobám umístěným v policejních celách oprávnění dle § 25 zákona o policii prakticky vůbec využíváno (tedy alespoň co se týká mé osobní zkušenosti). Neboť vzhledem k výše uvedenému, by případné využití tohoto oprávnění kladlo na zasahující policisty zcela nepřiměřené nároky v rámci následného odůvodnění takového postupu.[6]

Evropský soud pro lidská práva ve své judikatuře doporučuje při zvládání agresivních osob umístěných v policejních celách následující postup: *„Personál policejních cel by měl být vyškolen pro používání jiných, méně nebezpečných metod pro zvládnutí zadržených osob, které představují riziko pro sebe samé nebo pro jiné osoby, jako například metody ústních pokynů a ruční kontroly. Kdykoliv policie považuje za nezbytné omezit rozrušenou nebo agresivní zadrženou osobu v pohybu, měla by dále přivolat lékaře a postupovat podle jeho stanoviska*.“[7] K tomu bych pouze v krátkosti podotknul, že si nejsem zcela jist co přesně má Evropský soud pro lidská práva na mysli pod pojmem „ústní pokyny“ a „ruční kontrola“. Nicméně představa soudu, že by policista mohl zastavit „řádění“ agresivní osoby (která bývá často pod vlivem alkoholu či drog nebo trpí abstinenčními příznaky spojenými se závislostí na těchto látkách) pomocí „ústních pokynů“ je naprosto „mimo realitu“. Stejně tak použití „ruční kontroly“ (zde má soud zřejmě na mysli nasazení znehybňujících hmatů a chvatů dle § 52 písm. a) zákona o policii, se nejeví jako příliš reálné. Neboť po tom, co policista sevření hmatů a chvatů uvolní, „řádění“ agresivní osoby nastane opět znovu a zpravidla s ještě větší intenzitou. Je též otázkou, jak dlouho či zda vůbec dokáže policista (nebo spíše několik policistů současně) udržet pouze vlastními silami agresivní osobu pod kontrolou a zda se v tomto případě jedná (ať již pro zasahující policisty či dotyčnou osobu samotnou) o bezpečnější a „šetrnější“ metodu, než je tomu v případě připoutání osoby k vhodnému předmětu.

Pokud jde o poslední jmenovanou možnost, jež Evropský soud pro lidská práva v takových situacích

doporučuje, tedy možnost přivolat lékaře, ta se v mnoha případech naopak jeví jako zcela na místě. V § 38 odst. 1 písm. b) zákona o zdravotních službách se uvádí, že *„pacienta lze bez jeho souhlasu hospitalizovat, jestliže ohrožuje bezprostředně a závažným způsobem sebe nebo své okolí a jeví známky duševní poruchy nebo touto poruchou trpí nebo je pod vlivem návykové látky, pokud hrozbu pro pacienta nebo jeho okolí nelze odvrátit jinak*“. Z tohoto hlediska se tedy jako ideální řešení nabízí možnost umístit (po poradě s lékařem) agresivní osobu, u níž dochází k sebepoškozování do zdravotnického zařízení (psychiatrické léčebny). Na tomto místě je třeba poznamenat, že „mimo policejní cely“ je toto zcela běžná praxe, a proto zde není dle mého názoru důvodu proč stejným způsobem nepostupovat i vůči agresivním osobám omezených policií na svobodě, jež se snaží o sebepoškození, zvláště pokud jsou tyto osoby pod vlivem návykových látek či trpí abstinenčními příznaky spojenými s jejich užíváním. Nespornou výhodou tohoto řešení je skutečnost, že v případě hospitalizace osoby ve zdravotnickém zařízení (psychiatrické léčebně) se této osobě dostane takové odborné zdravotní péče, na jejíž poskytnutí nemá policie prostředky ani vyškolený personál.[8] V praxi však bohužel často dochází k situaci, že zdravotnické zařízení (psychiatrická léčebna či protialkoholní a protitoxikomanická záchytná stanice) odmítne agresivní osobu umístit, a to i v případě, že se jedná o osobu, která je pod vlivem alkoholu či jiné návykové látky.

Některá další vybraná práva osob umístěných v policejní cele a náklady s tím související

Dle § 33 odst. 3 zákona o policii *„nemá-li osoba umístěná v policejní cele dostatečný oděv nebo má-li oděv hygienicky závadný, zapůjčí jí oděv útvar policie, u kterého je cela zřízena*“. Mimo to má osoba umístěná v policejní cele dle § 33 odst. 4 zákona o policii právo *„na přiměřený odpočinek včetně spánku, na poskytnutí nezbytných léků a zdravotních pomůcek, dostatečný přístup k vodě a toaletě, jakož i na provedení základní hygieny. Dále má právo na poskytnutí stravy třikrát denně v přiměřených intervalech*“.

Je třeba si ale uvědomit, že zajištění všech těchto „služeb“ nezbytných k uspokojování základních životních potřeb osob umístěných v policejních celách, sebou logicky nese nemalé finanční náklady (hrazené ze státní pokladny, tedy peněz nás všech). Jen pro ilustraci zde uvádím co vše je ve znění výše zmiňovaných ustanovení zákona o policii, týkajících se práv na hmotné zabezpečení osob umístěných v policejních celách, obsaženo. Konkrétně se jedná
o to, že:

a) Osobě, jež má být umístěna v policejní cele, je při jejím příchodu na útvar policie, u kterého je cela zřízena zapůjčeno ložní prádlo (deka, povlak na deku a prostěradlo), které se po propuštění osoby z cely (na náklady policie) dopravuje do čistírny, kde se čistí tak, aby bylo opět hygienicky nezávadné a připravené pro další použití. Dále osoba při nástupu do policejní cely **zdarma** obdrží kartáček na zuby se zubní pastou, mýdlo, toaletní papír, popřípadě též další prostředky nezbytné k uskutečnění základní osobní hygieny. V rámci svého práva na provedení základní osobní hygieny má osoba umístěná v policejní cele též možnost využít **jednou za 24 hod. sprchu s teplou vodou**.[9] Realizace práva na dostatečný přístup k vodě a toaletě znamená, že přímo na cele je umístěna toaleta a umyvadlo, jež je nepřetržitým zdrojem pitné vody. Policejní cely jsou v zimním období vytápěny a v létě zde nepřetržitě funguje klimatizace.

b) Osobě umístěné v policejní cele je třikrát denně v přiměřených intervalech (zpravidla po 6 hodinách) poskytnuta strava. Jedná se o snídani (v hodnotě do 20 Kč včetně DPH), oběd (v hodnotě do 35 Kč včetně DPH) a večeři (v hodnotě do 30 Kč včetně DPH) v celkové hodnotě 85 Kč na osobu a den (včetně DPH). Při nákupu jednoho teplého jídla denně z provozoven veřejného stravování se částka na pořízení obědu nebo večeře zvyšuje o 100%. V takovém případě může finanční limit hodnoty potravin pro zabezpečení stravování osob omezených policií na svobodě dosáhnout výše **až 120 Kč na osobu a den** (včetně DPH).[10] Výdaje za poskytnutou stravu osobě omezené na svobodě se hradí ze zálohy útvaru policie. **Úhrada nákladů za stravování osob omezených na**

svobodě se od osob omezených na svobodě nepožaduje, není-li stanoveno jinak.[11]

Vyjma těchto výše uvedených pravidelných každodenních nákladů na zajištění hmotných potřeb osob omezených policií na svobodě, vynakládá policie též finanční prostředky v souvislosti s plněním dalších úkolů a činností spojených s provozem policejních cel. Například se jedná o to, že:

a) Jestliže je v policejní cele umístěna osoba, na kterou byl vydán příkaz k zatčení, je policie povinna dle § 69 odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“) tuto osobu nejpozději do 24 hodin dodat soudu, jehož soudce příkaz k zatčení vydal. V případě eskorty osoby k příslušnému soudu se často jedná o **trasu dlouhou několik set kilometrů napříč celou Českou republikou**. Náklady vynaložené na eskortu osoby k soudu (pohonné hmoty, amortizace vozidla atd.) policie po eskortované osobě nepožaduje, a to ani přesto, že příkaz k zatčení je vždy vydán soudem pouze z důvodu nesplnění některé významné povinnosti uložené zákonem v rámci trestního řízení.

b) V případě, že osoba umístěná v policejní cele onemocní či se zraní a přivolaný lékař předepíše této osobě léky, na jejichž pořízení nemá osoba finanční prostředky, jsou v takovém případě tyto léky zakoupeny a osobě poskytnuty zdarma na náklady policie.

c) Jestliže osoba ať již z nedbalosti či **úmyslně** poškodí majetek policie (nejčastěji vybavení policejní cely), nejsou (pokud je mi známo) ani tyto „mimořádné“ náklady související s provozem policejních cel po osobě ze strany policie vymáhány.

Zatím co odsouzený, jenž vykonal nepodmíněný trest odnětí svobody je povinen uhradit náklady výkonu trestu (popřípadě též další náklady spojené s výkonem trestu),[12] obviněný (po tom co byl jako obžalovaný uznán pravomocným rozsudkem soudu vinným) je povinen uhradit náklady spojené s výkonem vazby[13] a osoba, jež byla umístěná na protialkoholní a protitoxikomanické záchytné stanici (dále jen „záchytná stanice“) je povinna uhradit náklady vzniklé v souvislosti s jejím umístěním na záchytné stanici,[14] jsou policejní cely jednou z mála (či snad dokonce jedinou) veřejnou institucí svého druhu, kde je pobyt pro osoby tam umístěné zcela bezplatný. Veškeré náklady spojené s provozem policejních cel tak nese policie, potažmo stát a v konečné fázi my všichni daňoví poplatníci (tedy například i ti, kteří byli protiprávním jednáním osob umístěných v policejních celách přímo poškozeni). Tato skutečnost je o to zarážející, uvědomíme-li si, že do nedávna (přesněji řečeno do 31. 12. 2013)[15] byl každý pacient, jemuž byla ve zdravotnickém zařízení poskytnuta lůžková péče, povinen uhradit za každý den svého pobytu ve zdravotnickém zařízení regulační poplatek ve výši původně 60 a později dokonce 100 Kč. Na rozdíl od hospitalizace ve zdravotnickém zařízení je však umístění v policejní cele vždy (až na výjimky)[16] důsledkem protiprávního jednání, či minimálně nesplnění některé významné povinnosti uložené zákonem[17] ze strany osoby, jež byla v policejní cele umístěna.

Závěr

Tato dosavadní praxe představuje dle mého názoru značné plýtvání veřejnými finančními prostředky, a to navíc v době, kdy je stabilizace veřejných financí jedním z nejčastějších témat politických diskuzí. Proč je tomu tak? Z jakého důvodu se dosud nikdo nezamyslel (a to ani v době působení pravicových vlád, pro které bylo slovo **šetřit** přímo „mantrou“) nad možností, že třeba i touto cestou „utíkají“ státní peníze?

Jako vysvětlení se zde nabízí několik možností. Za prvé je možné, že zákonodárce se domnívá, že uzákonění povinnosti hradit náklady za pobyt v policejních celách by pro policii znamenalo neadekvátní administrativní zátěž (v poměru k vybraným finančním prostředkům) či vychází z předpokladu, že takto vzniklé pohledávky by byly vzhledem k charakteristice osob nejčastěji

umístěných v policejních celách (lidé bez domova, drogově závislí, lidé ze sociálně vyloučených lokalit, atd.) z velké části nedobytné. Dalším možným argumentem by snad mohla být skutečnost, že osoby umístěné v policejních celách jsou zde nejčastěji umísťovány „pouze“ na základě rozhodnutí konkrétního policisty, tedy dosud v jejich případě nebylo ze strany příslušného orgánu (soudu či správního orgánu) pravomocně rozhodnuto o jejich vině (v souvislosti se spácháním trestného činu či správního deliktu). Jako poslední by mohla přicházet v úvahu myšlenka zákonodárce, že osoby umístěné v policejních celách nemají vzhledem ke krátkému času, jež v policejní cele stráví (maximálně 72 hodin), možnost být zařazeny do práce a obstarat si tak finanční prostředky nezbytné k úhradě svých nákladů spojených s umístěním v policejní cele.[18] Podíváme-li se však na celou problematiku detailně, tak ani jeden z těchto přístupů by se neshodoval s povinností hradit náklady spojené s výkonem trestu odnětí svobody, výkonem vazby či pobytem na záchytné stanici, neboť důvody ke hrazení těchto pohledávek by se daly v jednotlivých případech rozporovat obdobným způsobem jako výše uvedené argumenty pro nehrazení nákladů za pobyt v policejní cele.

A jaké je tedy řešení? Dle mého názoru by stálo minimálně za zvážení, zda by nebylo vhodné provést vyčíslení průměrných nákladů vynaložených v rámci policie na provoz policejních cel za určité časové období (např. jeden kalendářní rok). A na základě těchto údajů potom zjistit jakou finanční zátěž ve skutečnosti provoz policejních cel pro policii (stát) představuje. Z těchto údajů by též mohl (v případě změny právní úpravy) vycházet zákonodárce při stanovení zákonné denní sazby za pobyt v policejní cele pro osoby tam umístěné.

Mgr. Pavel Všetička,
policista

Prameny

Soudní rozhodnutí:

- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. 7. 2013, sp. zn. 32133/11, ve věci: Kummer proti České republice.
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 18. 10. 2012, sp. zn. 37679/08, ve věci: Bureš proti České republice.
- Nález Ústavního soudu ze dne 20. 6. 2013, sp. zn. Pl.ÚS 36/11.

Právní předpisy:

- Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících, ve znění pozdějších předpisů.
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změnách některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

- Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů.
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby.
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody.
- Nařízení Ministerstva vnitra č. 51 ze dne 31. 10. 2013 o stravování a úhradě nákladů za stravování osob omezených na osobní svobodě Policií České republiky.
- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 159 ze dne 2. 12. 2009 o eskortách, střežení osob a o policejních celách.

Jiné zdroje:

- Zpráva Veřejného ochránce práv z návštěv policejních zařízení ze dne 10. 4. 2006.
- Zpráva Veřejného ochránce práv z následných návštěv psychiatrických léčeben ze dne 3. 11. 2010.
- Zápis z jednání veřejného ochránce práv na Policejním prezídiu České republiky ze dne 3. 7. 2014.

---

[1] Pojištěnec je sice povinen se dle § 12 písm. g) zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o veřejném zdravotním pojištění“) vyvarovat jednání, jehož cílem je vědomé poškození vlastního zdraví, avšak pokud se pojištěnec takového jednání přesto dopustí, zákon o veřejném zdravotním pojištění v tomto případě nestanovuje pro pojištěnce žádnou sankci (pokutu). Neboť dle § 44 odst. 4 zákona o veřejném zdravotním pojištění může příslušná zdravotní pojišťovna uložit pojištěnci pokutu až do výše 500 Kč pouze za porušení či nesplnění povinností uvedených v § 12 písm. e) a písm. i) až k) tohoto zákona.
[2] Srov. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. 7. 2013, sp. zn. 32133/11, ve věci: Kummer proti České republice, v němž se mimo jiné uvádí: „Soud je toho názoru, že taková situace musela ve stěžovateli vyvolat pocity strachu, úzkosti a méněcennosti a představovala útok na jeho důstojnost. Soud rovněž souhlasí s tím, že stěžovatelovo připoutání mu muselo způsobit značnou bolest“.
[3] Viz rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. 7. 2013, sp. zn. 32133/11, ve věci: Kummer proti České republice, v němž se mimo jiné uvádí: „Soud má za to, že použití omezovacích prostředků na osobě již umístěné v policejní cele, tedy v bezpečném prostředí, může být odůvodněné pouze za zcela výjimečných okolností“.
[4] Viz rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. 7. 2013, sp. zn. 32133/11, ve věci: Kummer proti České republice, v němž se mimo jiné uvádí: „Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT) v nedávné době vydal několik zpráv o používání poutacích prostředků v policejních celách. Ve své zprávě z roku 2012 o návštěvě Německa (CPT/Inf (2012) 6) výbor CPT pochválil Sasko za to, že v policejních celách poutací prostředky nepoužívá. Výbor CPT doporučil, aby stejný postup uplatňovaly všechny policejní orgány v Německu a aby tyto skoncovaly s používáním poutacích prostředků v policejních celách“.
[5] Viz Zpráva Veřejného ochránce práv z návštěv policejních zařízení ze dne 10. 4. 2006, v níž se mimo jiné uvádí: „Za zásadní a obecně rozšířený problém policejních cel a přilehlých prostor je nutno považovat existenci madel, která slouží k omezení volného pohybu osob. K madlům mohou být připoutány agresivní osoby, a to pouty, tedy s použitím donucovacího prostředku. Připoutání k madlu tímto způsobem lze tedy chápat jako použití donucovacího prostředku sui generis, jakkoli tento druh

donucovacího prostředku zákon o policii neuvádí. Ustanovení § 16 zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (v současnosti § 25 zákona o policii), upravuje oprávnění policistů k omezení pohybu agresivních osob, a to tak, že osobě která fyzicky napadá jinou osobu nebo policistu nebo poškozuje cizí majetek nebo se pokusí o útěk, může být omezena možnost volného pohybu připoutáním k vhodnému předmětu. Omezení volného pohybu může trvat nejdéle do doby, než osoba od jednání upustí nebo než bude umístěna v policejní cele, nejdéle však 2 hodiny. Z dané úpravy tedy jasně vyplývá, že k omezení volného pohybu může z uvedených důvodů a při splnění daných podmínek dojít prakticky kdekoliv, vyjma prostoru policejní cely. Poutání osoby k madlu v prostoru policejní cely samotné je tedy protiprávní". K výše uvedenému je třeba poznamenat, že ve znění § 25 odst. 2 současného platného zákona o policii (který nahradil Veřejným ochráncem práv zmiňovaný § 16 zrušeného zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů) již větu „než bude osoba umístěna v policejní cele" nenajdeme. Dle mého názoru tak využití oprávnění dle § 25 zákona o policii v prostoru policejních cel není v současnosti již v rozporu se zákonem. Nicméně v zápise z jednání Veřejného ochránce práv na Policejním prezídiu České republiky ze dne 3. 7. 2014 se současný Veřejný ochránce práv (Mgr. Anna Šabatová Ph.D.) vyjádřil k využívání oprávnění dle § 25 zákona o policii v rámci policejních cel následovně: „Ospravedlnitelné je použití pout, ne připoutání k pevným předmětům. Poutání osob v bezpečném prostoru (policejních cel) je nepřípustné. Policie musí vyvodit důsledky z rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci Kummer proti České republice." Mimo to Veřejný ochránce práv uvedl, že jeho cílem je legislativní změna, totiž zrušení § 25 zákona o policii. Tyto úryvky ze zpráv (z jednání) Veřejného ochránce práv (z roku 2006 a 2014) jasně vypovídají o postoji (nejen tehdejšího, ale i současného) Veřejného ochránce práv k využívání oprávnění dle § 25 zákona o policii vůči agresivním osobám v prostorách policejních cel. Stanovisko policie k výrokům Veřejného ochránce práv vyjádřené v textu výše zmíněného zápisu z jednání Veřejného ochránce práv na Policejním prezídiu České republiky ze dne 3. 7. 2014 je následující: „Existence úchytů v policejních celách je zcela v souladu s obsahem usnesení Vlády České republiky č. 859 ze dne 23. 11. 2011, kterým bylo schváleno vyjádření Vlády České republiky ke zprávě Evropského výboru pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT) po návštěvě České republiky v roce 2010, a to v tom smyslu, že úchyty jako součást rámu lavice v policejní cele umožňují připoutání osoby ve zdravotně nezávadné, přirozené a pohodlné pozici. Tato konkrétní pozice připoutání byla konzultována s odborným zdravotnickým pracovištěm – Zdravotnickým ústavem Ministerstva vnitra. Vzhledem k tomu, že může nastat situace, kdy je připoutání osoby umístěné v policejní cele nezbytné (např. napadení lékaře při vyšetření této osoby, pokusy o sebepoškození) nelze se ztotožnit s názorem Veřejného ochránce práv. Na základě nesouhlasu s poutáním osob umístěných do policejních cel tedy není možno vyřešit nastíněný izolovaný problém legislativně, a to zrušením ustanovení § 25 zákona o policii, neboť by toto zrušení negativně ovlivnilo řádný výkon služby – ochranu bezpečnosti osob a majetku a veřejného pořádku". Dle mého názoru výše uvedené stanovisko policie k výrokům a požadavkům Veřejného ochránce práv plně vychází z reality (praxe) a nelze s ním jinak než souhlasit. Nakonec bych chtěl ještě pro srovnání zmínit stanovisko Veřejného ochránce práv k využití omezujících opatření v rámci poskytování zdravotních služeb, vyjádřené ve Zprávě Veřejného ochránce práv z následných návštěv psychiatrických léčeben ze dne 3. 11. 2010, v níž se mimo jiné uvádí: „Postupy, které zasahují do svobody člověka volně se pohybovat v prostoru, jsou v určité podobě a za určitých okolností součástí moderní psychiatrické péče. Především se jedná o prostředky reagující na neklid, případně agresi pacientů, jejichž důsledky dosahují takové nebezpečnosti, že je pak zásah do práv člověka oprávněný". Z toho jasně vyplývá, že používání omezovacích prostředků v rámci zdravotnických zařízení (psychiatrických léčeben) dle příslušných ustanovení zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zdravotních službách"), vůči agresivním a nezvladatelným osobám (například ve formě omezení pacienta v pohybu ochrannými pásy nebo kurty, tedy připoutání k lůžku ne nepodobné jako

připoutání osoby k rámu lavice pomocí pout v policejní cele dle § 25 zákona o policii) je (na rozdíl od principiálně takřka totožného oprávnění dle § 25 zákona o policii) ze strany Veřejného ochránce práv tolerováno.
[6] Viz rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. 7. 2013, sp. zn. 32133/11, ve věci: Kummer proti České republice, v němž se mimo jiné uvádí:. „Soud měl v nedávné době příležitost rozhodnout o použití omezovacích prostředků v policejní cele a konstatoval, že uplatnění takového opatření vyžaduje důkladné prověření jeho zákonnosti, jakož i důvodů a způsobu jeho použití“.
[7] Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. 7. 2013, sp. zn. 32133/11, ve věci: Kummer proti České republice.
[8] Nehledě na tu skutečnost, že omezení volného pohybu agresivní osoby (pacienta) například pomocí ochranných pásů nebo kurtů (tedy připoutáním k lůžku) dle § 39 odst. 1 písm. b) zákona o zdravotních službách, realizované v rámci zdravotnického zařízení (psychiatrické léčebny) pod lékařským dohledem, je ať již z hlediska judikatury Evropského soudu pro lidská práva, tak i z pohledu českého Veřejného ochránce práv tolerováno (ač s připomínkami) v daleko větší míře než je tomu v případě využití oprávnění policie připoutat osobu k vhodnému předmětu dle § 25 zákona o policii. Srov. např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 18. 10. 2012, sp. zn. 37679/08, ve věci: Bureš proti České republice, či Zprávu Veřejného ochránce práv z následných návštěv psychiatrických léčeben ze dne 3. 11. 2010.
[9] Srov. § 21 odst. 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, kde se uvádí, že „koupání se odsouzeným umožní nejméně jednou týdně. Za koupání se v podmínkách výkonu trestu považuje sprchování teplou vodou“. Dále též srov. § 36 odst. 1 a 4 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby, kde se uvádí, že „správa věznice zajistí, aby obvinění měli možnost se koupat v teplé vodě nejméně dvakrát týdně. Za koupání v teplé vodě se v podmínkách výkonu vazby považuje sprchování teplou vodou“.
[10] Srov. čl. 4 odst. 1 a 2 Nařízení Ministerstva vnitra č. 51 ze dne 31. 10. 2013 o stravování a úhradě nákladů za stravování osob omezených na osobní svobodě Policií České republiky.
[11] Srov. čl. 2 odst. 2 a 3 Nařízení Ministerstva vnitra č. 51 ze dne 31. 10. 2013 o stravování a úhradě nákladů za stravování osob omezených na osobní svobodě Policií České republiky.
[12] Srov. § 35 a 36 zákona o výkonu trestu odnětí svobody.
[13] Srov. § 152 odst. 1 písm. a) trestního řádu.
[14] Srov. § 17 odst. 4 zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
[15] Ustanovení § 16a odst. 1 písm. f) zákona o veřejném zdravotním pojištění, jež upravovalo regulační poplatek za poskytnutí lůžkové péče ve zdravotnickém zařízení bylo zrušeno Nálezem Ústavního soudu ze dne 20. 6. 2013, sp. zn. Pl.ÚS 36/11.
[16] Osoba není v policejní cele umístěna v důsledku svého protiprávního jednání pouze v případě, že byla zadržena (a následně umístěna v policejní cele) dle § 75 nebo 76 trestního řádu pro podezření ze spáchání trestného činu a následně byla v rámci trestního řízení pravomocným rozsudkem soudu zproštěna obžaloby, či byla zajištěna (a následně umístěna v policejní cele) dle § 26 odst.1 písm. f) zákona o policii pro podezření ze spáchání správního deliktu a následně bylo v rámci správního řízení pravomocným rozhodnutím příslušného správního orgánu vyřčeno, že se správního deliktu nedopustila.
[17] Viz např. zatčení dle § 69 či předvedení svědka dle § 98 trestního řádu, nebo zajištění dle § 26 odst. 1 písm. c) zákona o policii za účelem předvedení osoby podle jiného právního předpisu (např. předvedení dle § 60 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů nebo předvedení dle § 52 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů), anebo dodání osoby do výkonu trestu odnětí svobody z důvodu jejího dobrovolného nenastoupení, atd.
[18] Srov. § 35 odst. 2 písm. a) zákona o výkonu trestu odnětí svobody.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Pozemkové úpravy aneb „malé“ vyvlastnění
- Nová éra v boji proti nekalým obchodním praktikám: Co přinese nové procesní nařízení EU?
- Licence LUC v podnikatelské strategii provozovatelů dronů
- Péče rodičů po novele od 1.1.2026
- K ukončování služebního poměru po novele zákona o státní službě
- Aktuality z práva internetu: kybernetická bezpečnost a online řešení sporů
- Zelené standardy pro výstavbu a renovace: jaké povinnosti přinese nová evropská úprava?
- Byznys a paragrafy, díl 25.: Započtení
- Zrušení bytového spoluvlastnictví včetně limitů soudní ingerence
- 2. díl ze série Pravidla a odpovědnost při provozování zimních sportů: Povinnosti provozovatele při závodech a trénincích: zabezpečení tratí a oddělení veřejného a sportovního provozu
- Protokol o předání díla jako podmínka zaplacení jeho ceny a k možné změně soudní praxe